

QUẢN LÝ NHÀ TRƯỜNG TIỂU HỌC THEO HƯỚNG XÂY DỰNG VĂN HÓA HỌC ĐƯỜNG TÍCH CỰC

Nguyễn Huyền Thương
Trường Tiểu học Thanh Lâm A, xã Tiến Thắng, Hà Nội

Tóm tắt: Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo tại Việt Nam, yêu cầu xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh, thân thiện và phát triển toàn diện cho học sinh tiểu học ngày càng trở nên cấp thiết. Văn hóa học đường tích cực không chỉ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục mà còn là nền tảng hình thành nhân cách, giá trị sống và năng lực xã hội cho học sinh. Bài viết tập trung làm rõ cơ sở lý luận về quản lý nhà trường tiểu học theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực; phân tích thực trạng tại các trường tiểu học hiện nay; từ đó đề xuất một số biện pháp quản lý nhằm phát triển môi trường văn hóa học đường tích cực, góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục toàn diện.

Từ khóa: quản lý giáo dục, tiểu học, văn hóa học đường, môi trường giáo dục, phát triển toàn diện.

PRIMARY SCHOOL MANAGEMENT TOWARDS BUILDING A POSITIVE SCHOOL CULTURE

Abstract: In the context of fundamental and comprehensive educational and training reforms in Vietnam, the need to build a healthy, friendly, and holistically developing educational environment for primary school students is becoming increasingly urgent. A positive school culture not only contributes to improving the quality of education but also forms the foundation for shaping students' personalities, life values, and social skills. This article focuses on clarifying the theoretical basis of primary school management towards building a positive school culture; analyzing the current situation in primary schools; From there, several management measures are proposed to develop a positive school culture environment, contributing to improving the effectiveness of comprehensive education.

Keywords: educational management, primary school, school culture, educational environment, comprehensive development.

Nhận bài: 18/03/2026

Phản biện: 18/04/2026

Duyệt đăng: 22/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong tiến trình đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo ở Việt Nam hiện nay, yêu cầu phát triển phẩm chất và năng lực người học được đặt lên hàng đầu, đặc biệt ở bậc tiểu học – nền tảng của hệ thống giáo dục quốc dân. Không chỉ dừng lại ở việc trang bị tri thức, giáo dục tiểu học còn có vai trò định hình nhân cách, hình thành thói quen, hành vi và các giá trị sống cơ bản cho học sinh.

Trong bối cảnh xã hội hiện đại với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ và tác động sâu rộng của chuyển đổi số, môi trường học đường đang có nhiều biến đổi phức tạp. Học sinh ngày càng tiếp cận thông tin đa chiều, chịu ảnh hưởng từ mạng xã hội, áp lực học tập gia tăng, cùng với những thay đổi trong môi trường gia đình và xã hội. Những yếu tố này đặt ra yêu cầu cấp thiết đối với nhà trường trong việc xây dựng một môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện và giàu tính nhân văn.

Văn hóa học đường tích cực được xem là nền tảng cốt lõi, là “linh hồn” của nhà trường, góp phần tạo nên môi trường giáo dục toàn diện, thúc đẩy sự phát triển hài hòa về trí tuệ, đạo đức và kỹ năng sống cho học sinh. Tuy nhiên, thực tiễn quản lý tại một số trường tiểu học hiện nay vẫn còn thiên

về hành chính, chú trọng kết quả học tập mà chưa quan tâm đầy đủ đến yếu tố văn hóa. Các biểu hiện như ứng xử thiếu chuẩn mực, kỹ năng sống hạn chế, mối quan hệ chưa thực sự tích cực vẫn còn tồn tại, ảnh hưởng đến chất lượng giáo dục toàn diện.

Xuất phát từ yêu cầu lý luận và thực tiễn đó, việc nghiên cứu quản lý nhà trường tiểu học theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực có ý nghĩa quan trọng, góp phần đổi mới tư duy quản lý, nâng cao chất lượng giáo dục và hướng tới sự phát triển bền vững của nhà trường trong giai đoạn hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận

2.1.1. Khái niệm văn hóa học đường

Văn hóa học đường là tổng thể các giá trị, chuẩn mực, niềm tin, truyền thống, hành vi và mối quan hệ được hình thành và duy trì trong môi trường nhà trường. Đây là yếu tố chi phối nhận thức, thái độ và hành vi của các thành viên trong nhà trường, bao gồm cán bộ quản lý, giáo viên, nhân viên và học sinh.

Văn hóa học đường không chỉ thể hiện qua những quy định chính thức mà còn được phản ánh qua cách ứng xử, phong cách giao tiếp, tinh

thần hợp tác và môi trường học tập hàng ngày. Một môi trường văn hóa học đường tích cực sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển toàn diện của học sinh.

2.1.2. Văn hóa học đường tích cực trong trường tiểu học

Văn hóa học đường tích cực là trạng thái mà trong đó các giá trị nhân văn được đề cao, các mối quan hệ được xây dựng trên cơ sở tôn trọng, hợp tác và hỗ trợ lẫn nhau. Trong trường tiểu học, văn hóa học đường tích cực có những đặc trưng cơ bản sau:

Thứ nhất, môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, không có bạo lực học đường, học sinh được bảo vệ cả về thể chất lẫn tinh thần.

Thứ hai, mối quan hệ giữa giáo viên và học sinh mang tính tích cực, giáo viên đóng vai trò là người hướng dẫn, hỗ trợ và truyền cảm hứng.

Thứ ba, học sinh được khuyến khích tham gia vào các hoạt động học tập, trải nghiệm và xây dựng nội quy lớp học, từ đó hình thành ý thức trách nhiệm và năng lực tự quản.

Thứ tư, các hành vi ứng xử trong nhà trường phù hợp với chuẩn mực đạo đức, thể hiện sự tôn trọng, trung thực và hợp tác.

2.1.3. Quản lý nhà trường theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực

Quản lý nhà trường theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch của nhà quản lý nhằm xây dựng, duy trì và phát triển hệ giá trị văn hóa trong nhà trường. Quá trình này bao gồm các nội dung như: xây dựng tầm nhìn, sứ mệnh, giá trị cốt lõi; tổ chức các hoạt động giáo dục; xây dựng môi trường học tập; kiểm tra, đánh giá và điều chỉnh hành vi của các thành viên.

Cách tiếp cận này đòi hỏi sự chuyển đổi từ quản lý hành chính sang quản lý phát triển, lấy con người làm trung tâm, lấy giá trị văn hóa làm nền tảng và hướng tới sự phát triển toàn diện của học sinh.

2.2. Biện pháp quản lý nhà trường tiểu học theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực

2.2.1. Xây dựng hệ giá trị cốt lõi của nhà trường

Hệ giá trị cốt lõi được xem là nền tảng tinh thần và kim chỉ nam định hướng cho mọi hoạt động của nhà trường. Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, việc xác định và phát triển hệ giá trị cốt lõi có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, góp phần hình thành bản sắc riêng của nhà trường, đồng thời tạo dựng môi trường giáo dục tích cực, nhân văn.

Trước hết, hệ giá trị cốt lõi cần được xây dựng trên cơ sở phù hợp với mục tiêu giáo dục tiểu học, đặc điểm tâm lý lứa tuổi học sinh và bối cảnh văn hóa – xã hội. Các giá trị như: tôn trọng, trách nhiệm, trung thực, hợp tác, yêu thương và kỷ luật cần được lựa chọn làm nền tảng. Đây không chỉ là những chuẩn mực đạo đức cơ bản mà còn là những phẩm chất cần thiết giúp học sinh phát triển toàn diện về nhân cách.

Quá trình xây dựng hệ giá trị cốt lõi cần đảm bảo tính dân chủ và sự tham gia của các bên liên quan, bao gồm cán bộ quản lý, giáo viên, học sinh và phụ huynh. Việc huy động sự tham gia rộng rãi sẽ giúp các giá trị được thống nhất cao, tạo sự đồng thuận và nâng cao hiệu quả triển khai trong thực tiễn.

Bên cạnh đó, hệ giá trị cốt lõi cần được cụ thể hóa thành các quy tắc ứng xử, nội quy nhà trường và chuẩn mực hành vi trong từng hoạt động giáo dục. Không dừng lại ở khẩu hiệu, các giá trị này cần được tích hợp vào nội dung giảng dạy, hoạt động trải nghiệm, sinh hoạt tập thể và các chương trình giáo dục kỹ năng sống. Điều này giúp học sinh không chỉ nhận thức mà còn thực hành các giá trị trong đời sống hàng ngày.

Ngoài ra, vai trò nêu gương của đội ngũ cán bộ quản lý và giáo viên có ý nghĩa quyết định trong việc lan tỏa và củng cố hệ giá trị cốt lõi. Giáo viên không chỉ là người truyền đạt tri thức mà còn là hình mẫu về nhân cách, thái độ và hành vi cho học sinh noi theo.

Cuối cùng, nhà trường cần xây dựng cơ chế kiểm tra, đánh giá và điều chỉnh việc thực hiện hệ giá trị cốt lõi. Việc ghi nhận, khen thưởng các hành vi tích cực, đồng thời uốn nắn những biểu hiện lệch chuẩn sẽ góp phần duy trì và phát triển bền vững văn hóa học đường tích cực.

Như vậy, xây dựng hệ giá trị cốt lõi không chỉ là nhiệm vụ mang tính định hướng mà còn là giải pháp quản lý quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và hình thành môi trường học đường lành mạnh, thân thiện trong các trường tiểu học.

2.2.2. Xây dựng môi trường giáo dục thân thiện, an toàn

Môi trường giáo dục thân thiện, an toàn là một trong những yếu tố cốt lõi của văn hóa học đường tích cực, có tác động trực tiếp đến sự phát triển toàn diện của học sinh tiểu học. Đây không chỉ là không gian vật chất đảm bảo điều kiện học tập mà còn bao gồm môi trường tâm lý – xã hội lành mạnh, nơi học sinh cảm thấy được tôn trọng, yêu thương và bảo vệ.

Trước hết, nhà trường cần chú trọng xây dựng môi trường vật chất theo hướng xanh – sạch – đẹp, an toàn và phù hợp với lứa tuổi học sinh tiểu học. Việc quy hoạch khuôn viên trường học hợp lý, đảm bảo vệ sinh, ánh sáng, không gian học tập thoáng đãng sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình dạy học và các hoạt động giáo dục. Bên cạnh đó, việc trang trí lớp học, xây dựng góc học tập, thư viện thân thiện, khu vui chơi... cũng góp phần tạo nên môi trường học tập hấp dẫn, kích thích sự hứng thú và sáng tạo của học sinh.

Bên cạnh môi trường vật chất, môi trường tâm lý – xã hội giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Nhà trường cần xây dựng bầu không khí dân chủ, cởi mở, thân thiện, trong đó các mối quan hệ giữa giáo viên – học sinh, học sinh – học sinh, giáo viên – phụ huynh được thiết lập trên cơ sở tôn trọng, hợp tác và chia sẻ. Giáo viên cần thể hiện sự quan tâm, thấu hiểu, khuyến khích và hỗ trợ học sinh trong học tập cũng như trong đời sống, từ đó tạo cảm giác an toàn và tin tưởng cho các em.

Một nội dung quan trọng khác là phòng, chống bạo lực học đường và các hành vi tiêu cực. Nhà trường cần xây dựng và thực hiện nghiêm túc các quy định về an toàn trường học; đồng thời tổ chức các hoạt động giáo dục kỹ năng sống, kỹ năng giải quyết xung đột, kỹ năng giao tiếp cho học sinh. Việc phát hiện sớm và xử lý kịp thời các biểu hiện bạo lực, bắt nạt học đường là yếu tố then chốt nhằm đảm bảo môi trường học tập an toàn.

Ngoài ra, việc ứng dụng công nghệ trong quản lý và giám sát môi trường học đường cũng cần được quan tâm, như hệ thống camera, các kênh phản ánh thông tin, tư vấn tâm lý học đường... nhằm kịp thời hỗ trợ học sinh khi cần thiết.

Để xây dựng môi trường giáo dục thân thiện, an toàn một cách hiệu quả, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và xã hội. Phụ huynh cần được tuyên truyền, nâng cao nhận thức về vai trò của môi trường giáo dục tích cực, từ đó phối hợp cùng nhà trường trong việc giáo dục và bảo vệ học sinh.

2.2.3. Nâng cao năng lực đội ngũ giáo viên trong xây dựng văn hóa học đường tích cực

Đội ngũ giáo viên giữ vai trò trung tâm trong việc hình thành và phát triển văn hóa học đường tích cực tại các trường tiểu học. Không chỉ là người truyền đạt tri thức, giáo viên còn là chủ thể trực tiếp tổ chức các hoạt động giáo dục, đồng thời là tấm gương về đạo đức, lối sống và cách ứng xử cho học sinh noi theo. Vì vậy, việc nâng

cao năng lực đội ngũ giáo viên là một trong những giải pháp quan trọng trong quản lý nhà trường theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực.

Trước hết, cần chú trọng bồi dưỡng nhận thức cho giáo viên về vai trò và ý nghĩa của văn hóa học đường trong giáo dục toàn diện học sinh. Giáo viên cần hiểu rõ rằng mỗi hành vi, lời nói, thái độ của mình đều có ảnh hưởng trực tiếp đến sự hình thành nhân cách của học sinh. Từ đó, giáo viên có ý thức tự giác trong việc xây dựng phong cách sư phạm chuẩn mực, thân thiện và tích cực.

Bên cạnh đó, việc nâng cao năng lực chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm cho giáo viên cần được thực hiện thường xuyên. Nhà trường cần tổ chức các chương trình tập huấn, bồi dưỡng về phương pháp dạy học tích cực, giáo dục kỹ năng sống, giáo dục giá trị sống và quản lý lớp học hiệu quả. Đặc biệt, giáo viên cần được trang bị các kỹ năng như: giao tiếp sư phạm, xử lý tình huống giáo dục, tư vấn tâm lý học sinh và xây dựng môi trường lớp học thân thiện.

Một yếu tố quan trọng khác là phát huy vai trò nêu gương của giáo viên. Trong môi trường tiểu học, học sinh có xu hướng học tập và bắt chước hành vi của thầy cô. Do đó, giáo viên cần thể hiện sự chuẩn mực trong lời nói, hành vi, trang phục và thái độ ứng xử, từ đó lan tỏa các giá trị tích cực đến học sinh.

Ngoài ra, nhà trường cần xây dựng cơ chế đánh giá và khuyến khích giáo viên gắn với việc thực hiện văn hóa học đường. Việc đưa các tiêu chí về đạo đức nghề nghiệp, ứng xử sư phạm và đóng góp vào xây dựng môi trường văn hóa vào đánh giá thi đua sẽ góp phần nâng cao trách nhiệm của giáo viên.

2.2.4. Đổi mới công tác quản lý nhà trường

Đổi mới công tác quản lý nhà trường là điều kiện tiên quyết để xây dựng và phát triển văn hóa học đường tích cực trong bối cảnh giáo dục hiện nay. Thực tiễn cho thấy, nếu quản lý vẫn mang nặng tính hành chính, áp đặt thì khó có thể hình thành được môi trường giáo dục dân chủ, thân thiện và sáng tạo.

Trước hết, nhà trường cần chuyển từ mô hình quản lý hành chính sang quản lý phát triển, lấy con người làm trung tâm và lấy giá trị văn hóa làm nền tảng. Điều này đòi hỏi người quản lý, đặc biệt là hiệu trưởng, phải có tư duy đổi mới, tầm nhìn chiến lược và năng lực lãnh đạo văn hóa nhà trường.

Bên cạnh đó, cần áp dụng các phương thức quản lý hiện đại như quản lý theo mục tiêu, quản lý dựa trên giá trị và quản lý chất lượng tổng thể. Việc xây dựng kế hoạch phát triển nhà trường cần gắn với mục tiêu xây dựng văn hóa học đường tích cực, có các tiêu chí cụ thể, rõ ràng và khả thi.

Một nội dung quan trọng khác là thực hiện dân chủ trong nhà trường. Nhà trường cần tạo điều kiện để giáo viên, học sinh và các bên liên quan được tham gia vào quá trình ra quyết định, xây dựng nội quy, quy chế và các hoạt động giáo dục. Điều này không chỉ nâng cao tính minh bạch mà còn tạo sự đồng thuận và trách nhiệm chung trong xây dựng văn hóa nhà trường.

Ngoài ra, công tác kiểm tra, đánh giá cần được đổi mới theo hướng toàn diện, không chỉ tập trung vào kết quả học tập mà còn chú trọng đến hành vi, thái độ và sự tiến bộ của học sinh. Đồng thời, cần có cơ chế khen thưởng, động viên kịp thời đối với những cá nhân, tập thể có đóng góp tích cực trong xây dựng văn hóa học đường.

III. KẾT LUẬN

Xây dựng văn hóa học đường tích cực trong các trường tiểu học là một nhiệm vụ có ý nghĩa chiến lược, góp phần trực tiếp nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện và phát triển nhân cách học sinh. Thông qua việc hệ thống hóa cơ sở lý luận và phân tích thực tiễn, có thể khẳng định rằng văn hóa học đường không chỉ là yếu tố hỗ trợ mà còn là nền tảng cốt lõi chi phối mọi hoạt động giáo dục trong nhà trường.

Quản lý nhà trường theo hướng xây dựng văn hóa học đường tích cực đòi hỏi sự chuyển đổi từ cách tiếp cận hành chính sang tiếp cận phát triển, lấy con người làm trung tâm và giá trị văn hóa làm nền tảng. Các biện pháp như xây dựng hệ giá trị cốt lõi, tạo dựng môi trường giáo dục thân thiện – an toàn, nâng cao năng lực đội ngũ giáo viên và đổi mới công tác quản lý cần được triển khai đồng bộ, linh hoạt và phù hợp với điều kiện thực tiễn của từng nhà trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*.
 Trần Kiểm (2016), *Khoa học quản lý giáo dục*, NXB Giáo dục Việt Nam.
 Phạm Minh Hạc (2010), *Giáo dục giá trị và xây dựng văn hóa học đường*.
 Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2012), *Quản lý giáo dục – Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*.
 UNESCO (2015), *School Culture and Learning Environment*.